

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

"1848"

Személy

Szerző:

Kecskéssy Tivadar

Cím:

Budavárának bevétele és
Hentzi halála

Forrás:

Pesti Hírlap

Bp.

(Hely)

1929. V. 23.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Budavárának bevétele és Hentzi halála.

Figyelmessy Fülöp negyvennyolcas honvédezredes visszaemlékezéséből

A Pesti Hírlap számára írta: Kecskéssy Tivadar, az ezredes volt titkárja.

Genf, 1899. május.

A Quai du Mont-Blanc-on, közel a kies fekvésű Genf-tóhoz, a Café de la Couronne babérfától árnyékkolt kis erkélyén gyült össze tartózkodásom hosszú ideje alatt a mi mindennapi magyar társaságunk, hogy ott a délutáni kedves órákban hallgathassuk Figyelmessy Fülöp negyvennyolcas ezredes érdekes elbeszéléseit. Ez alábbi történet elmondásának a napján is a kávéház babér-, gránát- és oleander-fácskái által szegélyezett erkélyén ültünk és vártuk a letűnt nagy idők hős szereplőjét, aki e napon kissé későn jött, de amikor már közöttünk volt, szivarjaink illatos füstje mellett érdeklődve figyeltük minden szavát. Buda bevételéről kezdett beszélni, amelynek az akkori ötvenéves dicső emlékéhez méltóan fűződött hozzá az ő legendás neve is, aki Görgey Artur fővezér táborkarában a vár ostromakor már mint Görgey mellé beosztott őrnagy teljesített szolgálatot.

*

— Hosszas és kemény ostrom után, végre 1849 május 21-nek napján Buda összes ormán magyar lobogókat lengetett a tavaszi szellő. Mennyi vérbe és mennyi lelkes honfi életébe került ez a diadal, amely ismét visszaadta a nemzetnek ősi királyi székhelyét, amelynek jogos birtoklásáért drágán adózott és sok vérrrel fizetett a magyar. Az ostromot, a vár bevételét és azt az emberfeletti küzdelmet, amit itt a mi dicsőemlékű honvédeink véghez vittek, elmondani önöknek, kedves öcsém, szinte képtelen vagyok és ha a híres történetírók százszor is megírták és ha talán még ezerszer meg fogják írni, akkor sem lehet oly hűen visszaadni, mint az megtörtént. Huszárok lö nélkül, kivont karddal és létrákkal a kezükben rohantak a bástyák ellen és kardjaikat szájukba véve, az egyik kézben pisztolyt fogva és a másikkal a létrákba kapaszkodva, rohantak fel a magas bástyafalakra — az ellenségre —, a biztos halálba!

Párját ritkító nap volt ez, a magyar vitézség

és hősiesség dicsőséges napja! A föld szinte rengett az ostromló és az ostromoltak ágyvainak pokoli dörgeésétől, de a Komáromból elhozott híres ostromágyuk hatalmas bömbölése azonban sokszorosan felülmúlta valamennyinek a hangját. Ezek, mintha földöntúli szörnyek lettek volna, oly rémséges volt a dörrenésük és talán még rettenetesebb a pusztításuk. Szinte egész utcaszélességű réseket vágtak a hatalmas bástyafalakon, amelyeken át mint egy megáradt folyam vadul hömpölygő tömege, tódult be visszatarthatatlanul a lelkesedéstől ittasult hős honvéd hadsereg. A gyalogos, a huszár, a nemzetőr, a légionista és mindenki, aki csak itt volt e nagy napon, mitsem törődött az ágyuk százainak pokoli zajával, a sebesültek és haldoklók fájdalmas nyögésével; csak rohant fel a létrafokokon, szemeit a vár füstölgő ormaira függesztve, mintha ott a szerető mátká, az édes feleség vagy a gondos jó anya várta volna őket ölelő lágy karokkal.

Ma okvetlenül be kell oda menni . . . és ez a gondolat mint egy titkos parancs járta át honvédeink szívét és mindenki elsőnek akart ott lenni azon a füstölgő és omladozó öreg várfalon. Valaki, egy névtelen hős, érte el elsőnek a vár fokát és ebben az örökké feledhetetlen nagyszerű pillanatban egy nemzeti színű magyar lobogót lengetett meg a friss tavaszi szél a löporfüst sűrű, gomolygó ködében. Csak egy pillanatra bár, lengett a nemzeti trikolór, de ez az egy fenséges pillanat is elég volt arra, hogy meglássa az ostromló honvédség és a fegyverropogást, ágyubömbölést és a várfalak rombadőlését tuiharsogó, egetverő üdrivalgással köszöntse a hőst és a büszke magyar zászlót ott fenn, a dicsőség végfokán. A hős pedig, akinek acélos kezében a magyar lobogó Buda ormán megvillant, máris haldokolva esett vissza — a rémséges mélységbe. Ki törődött ekkor az étellel, amikor mindenki szomjuhozta a dicsőséget. Egy másik vitéz kapta ki a halott bajtárs ernyedt kezéből a zászlót és szinte eszevesztett dühvel rohant fel a létrafokon . . . — Éljen a haza! — kiál-

totta mámorosan és a magasán tartott lobogó egyszer csak megingott kezében és a vitéz halálosan találya hullott a magasból vissza a vár sáncaiba. Aztán utána jöttek a többiek, mint a bosszu kérlelhetlen démonjai, némelyik két létrafokot is átugorva egyszerre; akiknek pedig nem volt elég hely a létrák felső részén, azok az alsó részen próbáltak feljutni a bástyákra. A budai hegyeken felállított ágyuk és ostromágyuk pedig ezalatt szinte szünet nélkül ontották romboló lövegeiknek százait a várfalakra, ezáltal fedezve az előnyomuló ostromlók hős seregét.

Ki tudja visszatartani a folyamot, ha megárad és kilép széles ágyából?

Ki tudja a működő tüzhányót meggátolni vad munkájában, midőn a mélyében megolvastott lávát rettenetes erővel önti ki magából?

Ki tudja a magas hegy oldaláról nekiiramodott óriási lavinát megállítani romboló útjában, amely lent a békés völgyek ölen embereket, állatokat, fákat, erdőket, házakat és egész vidéket tesz rövid idő alatt semmivé?

És végül akkor, amidőn egy szabadságszerető nép az évszázados megaláztatásokért és a rajt el-

követett bűnök egész sorozatáért akar leszámolni azzal, aki őt az éltető levegőtől, az évezredes szabadságtól, amelyben született és élni is akar, fosztotta meg; vajon ki tudná ezt a nemzetet ebben a jogos munkájában megakadályozni?

Senki és semmiféle földi hatalom, mert az Isten által adott szabadság senkitől el nem vehető.

A magyar nemzet számolt le e napon, a magyar turulmadár vette birtokába ősi fészket, amelybe egy hű és a tulajdonjog szentségét semmibe sem vevő vén kétéjú sas fészkelte be magát jogtalanul.

Hentzi, Budavár parancsnoka, karddal kezében és a legnagyobb golyózápor között is mindig katonái élén osztogatta parancsait és öntött bizalmat csüggedt katonái lelkébe. Mint vezérhez és katonához illik, hősiessen esett el és körülte osztrákok, olaszok és horvátok szájai feküdtek holtan a vértől pirosra festett vár piacán. Görgey egy szép tisztá és világos szobában helyeztette el a nehéz sebesült Hentzit, akinek az ágya mellett a legügyesebb magyar tábiori orvosok szorgoskodtak és a szoba ajtajában két honvéd állt őrséget a kíváncsiak visszatartására. Diszpompával temettette el a győztes vezér legyőzött vezértársát, aki tizenöt órai kínos haláltusa után hunyta le örökre szemeit 1849 május 21-én.

A bécsi „Neue Freie Presse“ 1897 június havának egyik megjelent számában pedig az igazsággal ellentétesen a következő cikket hozta Hentziről:

„Budavárának hősvédője, Hentzi Henrik osztrák tábornok végóráit egy bűzös, sötét és piszkos oduban töltötte és a földön szalmára fektetve, lehelt ki hőslélkét. Ha talán lehetett volna, még akkor sem segítettek rajta a magyarok, még orvost sem hívtak, sőt a legutolsó közkatona is gunyolhatta haláltusájában“.

Ezt a cikket csak azért kívántam ismertetni önök előtt, kedves öcsém — mondotta az ezredes ur —, mert ennek a bécsi lapnak ez állítása nem igaz. A valóságnak és a történeti igazságnak az felel meg, amint én azt az imént önöknek elbeszéltem.

Hentzire vonatkozólag érthetetlen előttem irántunk tanusított nagy ellenszenvé. Nem is volt született osztrák, hanem svájci szülőktől származva, Debrecenben született 1785 október 24-én és így teljes életét nálunk és közöttünk magyar földön élte le. Mindig magyarellenés volt, amiről még a nagy Széchenyi István is említést tett naplójában. Már 1846-ban Péterváradnak volt a parancsnoka és a szabadságharc kitörése is itt találta. A magyar alkotmányra letett esküje folytán három ízben is csatát vívott a délvidéken az osztrák kamarilla csunya játéka miatt ellenünk uszított szerbek és horvátok ellen, később pedig már dicsőítette a horvát bánt. Természetes tehát, ha ezen ténykedése után könnyű szerrel játszotta át az osztrákoknak a fontos Péterváradot, amelynek a története a következő:

1848 október 18-án a Pétervárad alatti síkságon majdnem egy óráig tartó beszédben magasztalta a lázadó Jellasicsot és még azt is megkövetelte, hogy az ezred éljenezze meg a horvát bánt. Erre már a híres Don Miguel 39-es ezred péterváradai zászlóalja nem tudta tovább türtöztetni magát, hanem egy Sarlay nevű káplárnak az élén ellene fordult Hentzinek, akit csak több magyar tiszt közbelépése mentett meg a biztos haláltól.

— Magyarának a hazát kell és kötelessége éltetni — kiáltotta bátran Sarlay Hentzi előtt, amire egy pár pipogya fráter Hentzi parancsára közrekapta a derék Sarlayt és kísérte fel Pétervárad földalatti börtönébe. Erre az egész szintiszta magyarérezelmű zászlóaljából kitört a keserűség. Vad szitkok és éles

lövések röpködtek a levegőben, amire Hentzi és osztrák tisztikara futva siettek fel a várba; Sarlay pedig ezalatt felhasználva az általános zürzavart, megugrott kíséretől és visszaszaladt bajtársai közé.

A szabaddá lett bátor és hazafiás altisztet az egész zászlóalj üdvivalgással fogadta és ezután egy Kollik nevű magyarérmű tiszt kirántotta kardját és vezényelt:

— Előre fiuk! A hazánknak szüksége van reánk!

Egetverő „éljen“ a felelet és a sárgaszínű, kéknadrágos Don Miguel-zászlóalj örökre bucsut mondva Péterváradnak, nótázva megindult, hogy Gombosnál átkelve a Dunán, Kalocsát és Kecskemétet érintve, egyesüljön a hős Perczel Mór honvédtábornok seregével.

Az erősen magyarérmű Don Miguelek távozása után mi sem volt természetesebb, hogy a tisztán osztrák katonasággal visszamaradt péterváradai erődöt könnyen lehetett az osztrákoknak kezére átjatszani.

Hentzit herceg Windisch-Graetz Budára való bevonulásakor mentette ki a börtönből, mi felejtettük ott és így lett Budavárának parancsnoka. Ekkor fogott teljes erővel az elhanyagolt állapotban levő vár megerősítéséhez és 1849 május 4-én, amidőn Görgey megkezdte a vár ostromát, már elég jó karban is volt. Ugyességét és vitézségét még mi is elismertük, a május 17-iki nagy ostromunkat még sikeresen viszszerverte, de a május 21-ikit már nem bírta. Ekkor kapta a vár bástyáinak résein benyomuló honvédek egyikétől a halálos lövést, amely tizenöt órai szenvedés után végzett is vele. Halálával egyike szállt sirba azoknak, akik az osztrák uralomért éltek-haltak és küzdöttek talán még nem engedett eszükkel is az úgynevezett: összmonarchia érdekében.

Budavárának bevétele után Klapka mellé rendeltetem Komárom várához és ott maradtam egész a vár átadásáig — fejezte be elbeszélését az ezredes ur és mi, az édes hazánktól távoli magyarok, ismét gazdagabbak lettünk egy szindus elbeszéléssel és erősebbek a szabadság iránti fenséges érzelemben.